

Христина Скрипка
(Івано-Франківськ)

БІБЛІОТЕКА Й АРХІВ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА У ЛОНДОНІ: ІСТОРІЯ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджуються історія становлення та напрями діяльності Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка (Лондон, Великобританія). Розкривається їх роль у збереженні національних цінностей, значення в історії української діаспори Великобританії.

Ключові слова: Бібліотека ім. Т. Шевченка, архів, книжковий фонд, періодика, зарубіжжя, мистецтво діаспори.

Кристина Скрипка. Библиотека и архив им. Т. Шевченко в Лондоне: история и направления деятельности.

В статье исследуются история становления и направления деятельности Библиотеки и Архива им. Т. Шевченка (Лондон, Великобритания). Раскрывается их роль в сохранении национальных ценностей, значение в истории украинской диаспоры Великобритании.

Ключевые слова: Библиотека им. Т. Шевченка, архив, книжный фонд, периодика, зарубежье, искусство диаспоры.

Chrystyna Skrypka. The library and archive named after T. Shevchenko in London: history and courses of activity.

The article examines the history of the formation and activities of libraries and archives them Shevchenko (London, UK). It reveals their role in preserving national values and importance in the history of the Ukrainian diaspora the UK.

Key words: Library named after T. Shevchenko, archive, book fund, periodicals, abroad, art diaspora.

Суспільно-історичні умови, що склалися в Україні в кінці XIX і впродовж XX ст., призвели до масової еміграції діячів науки й культури як професійного, так й аматорського рівня. Після Другої світової війни емігранти в таборах Великої Британії відновили відділи “Просвіти”, юнацькі організації – “Пласт” і Спілку української молоді. Організовано було навчальні курси вивчення англійської мови, українознавства, створено бібліотеки, таборів каплиці, мистецькі гуртки. Наступним після таборового етапу став період створення громадських організацій українців: Союз українців Британії (СУБ) – центр у Лондоні, заснований у 1945 р.; ОбВУ (Об’єднання бувших Вояків Українців, 1949 р.); “Пласт” й СУМ (Спілка Української Молоді, 1948 р.); КоДУС (Комітет допомоги Українським студентам, 1945 р.); ОУЖ (Організація Українських Жінок, 1948 р.); Українська бібліотека ім. Т. Шевченка (1948 р.) і видання часописів “Українська Думка” (з 1947 р.); “The Ukrainian Review” (з 1954 р.); “Юні Друзі” (з 1956 р.) та ін.

Діяльність СУБу охоплювала культурно-освітні, видавничі, харитативні, зовнішньоінформаційні, господарські напрями. Ця організація є звітною перед британською владою як спілка з обмеженою відповідальністю. Головним завданням СУБу стала організація української громади Великобританії й культурно-освітнє спрямування діяльності українців. Серед домінуючих проєктів СУБу було й створення української Бібліотеки.

Мета дослідження – висвітлити історію створення та напрями діяльності української Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка в Лондоні.

Ця тема впродовж останніх десятиліть частково опрацьовувалася науковцями, зокрема, Ю. Покальчуком, проф. В. Щербаківським, Г. Щигельською та ін. Проте окремого узагальненого дослідження стосовно культурно-мистецької діяльності Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка в Лондоні на сьогодні немає. В основу пропонованої статті лягли матеріали, опрацьовані в Бібліотеці, результати спілкування з директором Бібліотеки – доктором філософських наук п. Л. Пекарською, відомості з періодичних видань українців Великобританії.

Перші спроби створення української бібліотеки на Британських островах мали місце ще в 1945 р. організацією ССУВБ (Союз Самопомочі Українців у Великій Британії, первісна назва СУБ), хоч із січня 1943 до листопада 1945 рр. у Манчестері був придбаний будинок Союзом українських канадських вояків, що служив центром українського організованого життя, де містилися Бібліотека, Клуб [17]. Вояками Української дивізії зібрано чимало цінних речей: збірники львівського "Діла" за 1931–1939 рр., видання Карпатської України із часів незалежного існування, таборів часописи, рукописи, документи історичної ваги та ін. Усе це було перенесено в будинок, який придбав СУБ у Лондоні (Linden Gardens № 49).

Бібліотека в Лондоні була започаткована під керівництвом СУБу на загальних зборах у січні 1947 р. (голова управи Микита Бура), а її діяльність протягом більше шістдесяти років була спрямована на збереження української культурної спадщини. За всіма правилами Бібліотека вважалася автономною одиницею СУБ і для ведення своїх щоденних справ мала Кураторію.

На початковому етапі до Бібліотеки надходили цінні документи, фотографії, книжкові та друковані видання. За 1949 рік книжковий фонд збільшився на 550, а за 1950 р. – на 600 томів. Кількість книжок поступово зростала. З їх числа було видано "дві бібліотечки" представництву Фонду допомоги українців Канади в Гамбурзі, що призначалися для українців у таборах Гамбург і Бремен. Комплектувалися також бібліотечки англійською мовою про українські справи для важливіших університетських бібліотек у Великобританії.

Серед цінних матеріалів були фотографії та документи 1940-х рр. українських полонених у Белярії та Ріміні, наукові й літературні, політичні й літературно-мистецькі видання, зокрема, таборова преса "Наше Слово", "На старті", "Український Козак", "Батьківщина", "Життя в Таборі", "Оса", документи про навчання в школах і на курсах у таборі, карикатури й малюнки того періоду; оригінальні фотографії 1950–1960-х рр., листування, програми конференцій, концертів, різних зустрічей та імпрез з життя окремих осіб й української еміграції Великої Британії в цілому. Були виділені персональні архівні Фонди українського вченого Вадима Щербаківського, гетьманича Данила Скоропадського, громадського діяча з Перемишля Володимира Гоцького та інші фонди [15].

Одним з найцінніших бібліотечних надходжень 1951 р. був придбаний СУБом примірник першого видання "Кобзаря" Т. Шевченка (1840 р). Проте не було відповідних умов зберігання, в ще не впорядкованому приміщенні бібліотеки і його передали на тимчасове збереження до всевітньовідомої Британської бібліотеки. На початку 1960-х рр. до Шевченківських ювілейних ушанувань у Британії (1961 р. – 100-річчя смерті, а в 1964 р. – 150-річчя від дня народження) поряд з виданням окремих Шевченкових праць і підготовкою Шевченкового збірника англійською мовою українці Британії виступають з пропозицією надати Бібліотеці ім'я великого поета: "Зініціювати встановлення в Лондоні тривалого пам'ятника Шевченка у виді Української бібліотеки ім. Т. Шевченка, у якій його твори посідали б одне з провідних місць" [17, с. 42]. Це стало початком нової фази культурного процесу на чужині й зумовило нові напрями діяльності шкіл, студентства, українознавців, політичних діячів.

Шістдесяті роки – найбільш ефективний період у діяльності Бібліотеки під керівництвом Володимира Шаяна. Тоді розпочалися господарські роботи з приготування кімнат, стелажів, упорядкування літератури. Для зручності користування відвідувачів самостійним розділом були виділені енциклопедичні та довідкові видання, різномірні словники й річники таких періодичних видань, як "Визвольний Шлях" та "Українська Думка". Подальша розбудова Бібліотеки продовжилася упорядкуванням книжкового фонду, зібраного протягом 17-річної діяльності СУБ, що складав понад 5 тисяч книжок, річників майже всієї української преси на чужині та інших речей [17, с. 42].

16 лютого 1963 р., на зборах Кураторії Бібліотеки ім. Т. Шевченка в Лондоні, М. Білий-Карпинець зачитав "Акт про встановлення Бібліотеки". На цих зборах професор В. Шаян прозвітував про роботу Бібліотеки та плани на майбутнє. Він вважав необхідним створення комісії: науково-видавничої та лекторської, мистецької та бібліографічної. На цих зборах виникла думка щодо створення при Бібліотеці Музею, що потребувало збору експонатів, відповідного обладнання й тематико-експозиційного музейного плану. Було бажання розширити назву установи "Бібліотека й Музей ім. Т. Шевченка в Лондоні" [11].

На той час серйозним фундатором Бібліотеки стала родина Олени Ковалів-Бербен із Швейцарії, яка передала Бібліотеці окремий депозит у 3 000 фунтів, укладених до Швейцарського

банку, відсотками якого установа могла користуватися (це було основою бюджету Бібліотеки й у наступні роки). Ця родина надіслала цінний дарунок історичної ваги – свої особисті паспорти, видані в січні 1919 р. Українською Народною Республікою, 8 томів цінних книжок, серед яких монографія про Карпатську Україну французькою мовою та наукові праці П. Коваліва [11].

Почесними кураторами Бібліотеки були відомі вчені: проф., д-р П. Юзик, член Сенату Канади, проф., д-р П. Курінний, президент УВАН, проф., д-р В. Кубійович, президент НТШ, проф., д-р Р. Єндик, ректор Українського технічно-господарського інституту, проф. Р. Лісовський, д-р О. Воропай, проф. В. Свобода та ін. Цінну літературу передали: українська художниця, скульпторка й поетеса Галина Мазуренко – збірку книжок (25 томів) і журналів (30 примірників), серед якої – серія видавництва “На горі”, переклад поезій американського поета Езри Луміса Павнда (Ezra Loomis Pound), виданий тільки в 500 примірниках, а також ноти до музики й співу; пан В. Гоцький – 19 томів вибраних книжок, частина яких належала до розділу шевченіани; інженер Т. Кудлик – 7 томів з історії військової справи; Олекса Шкорута – 46 томів книжок і 73 журнали; мр. Андріян Когут – історично вартісне видання “Буковина”; голова СУБу інженер Я. Гаврилів – 5 томів своїх спогадів у роки воєн і революцій до періоду життя західноукраїнської інтелігенції 1920–1930-х рр., його зустрічі з видатними постатями й діячами тієї доби (понад 1 000 ст); М. Волощук – рукопис своїх спогадів про козацтво й більшовизм на Кубанських землях 1917–1918 років; С. Мілько – збірку спогадів про Казахстан; Національне Об’єднання з Торонто надіслало в обмін свої цінні видання: “Трагедія Галицької України”, видане в Канаді (1920); Н. Гірняк – “Останній акт трагедії Української Галицької Армії” і цілий ряд видань з Торонто, Вінніпега й Едмонтону. Професором, д-ром Наталією Полонською-Василенко перевезено з Німеччини колекцію історичних монет [17, с. 42].

Крім подарованої літератури надходили також фінансові пожертви від українських товариств, клубів, меценатів.

1963 р. устаткування Бібліотеки складалося з 22 шаф, де було 6 500 книжок, з яких 500 становила чужомовна україніка, понад 100 річників українських газет, 50 річників журналів, серед яких – 150 рідкісних передвоєнних видань. Розвивалися напрями праці випозичування книжок і постачання бібліографічних відомостей.

Щодо Музею Народного Мистецтва, то, як було зазначено у звіті діяльності СУБ за 1963 р., знаходився в початковій стадії свого розвитку, але вже мав певну кількість вартісних експонатів. Частина з них, придбана ГУ СУБ і Управою ОУЖ, знаходилася в Бібліотеці й Музеї, а частина розпорошена в інших установах. Кількість експонатів Музею в другій половині 1960-х рр. збільшилася завдяки невеликому збору грошових внесків від Г. Євтушевської, цінним поштовим маркам, писанкам від О. Лятуринської з Міннеаполіса, експонатам від Л. Чіпак.

У 60-х рр. Бібліотека й Музей взяли участь у таких знакових святкуваннях – літературних вечорах Віри Річ – перекладача збірки поезії Т. Шевченка (1961); до 150-ліття народження Т.Г. Шевченка (1964), де відбулося відкриття скульптурного бюста поета, виконаного англійським митцем С. Тонкісом; ушанування 50-ліття смерті Івана Франка (1966), де було започатковано відділ франкознавства при Бібліотеці.

На межі 1960–1970-х рр. розбудова Бібліотеки продовжувалася: велася робота над класифікацією і впорядкуванням книжок, відбувався обмін дублікатами з різними українськими бібліотеками й музеями інших держав, найбільше з бібліотекою українського архіву при Міннесотському університеті. Книжки, журнали й фінансові пожертви надходили до Бібліотеки від різних осіб не тільки з Англії, а також з Німеччини (Ю. Семенко, Г. Горбач, П. Мякий, Ю. Лісовий), Америки (Д. Соловій, д-р Р. Климкевич, д-р Я. Кралько), Канади (Й. Хімчук, Г. Карнаух, проф. П. Юзик), Швеції (Гарбар), Шотландії (о. М. Матичак) та інших країн. Бібліотека отримувала видання НТШ в Сарселю, УВАН в Америці й Канаді [12].

Працівник бібліотеки Костянтин Стрижак працював над загальною бібліографією україністики в Британській бібліотеці, займався каталогуванням відділу модерної прози й поезії, а також склав аналітичну бібліографію “Визвольного Шляху”.

У 1968 р. закуплено 30 нових стелажів для нової кімнати архівних матеріалів Центрального Дому СУБ, книжок і часописів від приватних осіб та наукових установ Англії й інших країн, що формували архівний фонд. Серед них рукопис Галини Мазуренко та збірка малюнків-ілюстрацій до її віршів; збірка матеріалів світлин Т. Даниліва, два рукописи Л. Дрогомицького, збірка рукописних музичних творів Остапа Бобикевича, бібліографічні матеріали українського поета Василя

Пачовського, подаровані його сином. У 1969 р. до архіву були передані неопубліковані рукописи української письменниці Уляни Кравченко, рукописи передали М. Понеділок із США та В. Дрогомирецький, збірку світлин – О. Ленківська та рукопис – М. Волошук. Мистецьку монографію про Мирослава Радиша, великого майстра українського імпресіонізму із численними кольоровими репродукціями подарувала Бібліотеці його дружина Оксана Радиш. Мисткиня Софія Зарицька з Франції, учениця Олекси Новаківського, подарувала свою картину "Соняшники" [12].

У другій половині 1960-х рр. книжковий фонд Бібліотеки значно збагатився (нараховано 10 128 томів). Цінний вклад у розбудову Бібліотеки вніс о. Юрій Гудзій із Німеччини, який передав 2 000 книжок, бібліотека УВАН з Нью-Йорка передала 40 томів своїх видань, а центральна Управа СУМ у Бельгії – 32 книжки й 20 журналів. Консисторія УКПЦ у Нью-Джерсі – 69 книжок і 40 пам'ятних картин, інженер В. Гоцький – 60 книжок і журналів. Бібліотека отримала книжкову спадщину д-ра Д. Замори – 143 одиниці та інші. Особлива подяка висловлювалася родині Ковалів із Швейцарії за постійну фінансову допомогу відсотками із акцій та облігацій у Швейцарському банку – близько 4 000 фунтів [12]. Саме вони зробили вагомий фінансовий вклад у розбудову Бібліотеки.

Бібліотека поповнилася також двома малими погруддями роботи інженера П. Сеся, та барельєфом Т. Шевченка, який виконав М. Ляндик, невеликою картиною В. Перебийніса й іконою, що передав о. М. Матичак. Завдяки фінансовій допомозі Відділу СУБ у Волівергамптоні, Бібліотека перевидала книжку М. Міхновського "Самостійна Україна" (у 1960-х роках) [12].

У 1971 р. Бібліотека створила новий відділ – української філателістики й ерінофілії (поштових марок та непоштової продукції), яку очолив Теодор Федішин. Він підготував першу виставку українських марок в Англії як результат співпраці філателістів, що виставлялись уже на міжнародних виставках (демонструвались унікальні серії Києва, польової пошти Української Армії, Карпатської України та ін.) [17].

Восени 1973 р. ділову Управу Бібліотеки очолив директор Іван Равлюк. Тоді над каталогуванням книжок працювали Костянтин Стрижак і Юрій Буцяк, виділяючи дублікати в окремий відділ. На той час бібліотека одержала 12 томів від Верховного архієпископа Кир Йосифа Сліпого, 299 томів – із спадщини П. Титаренка, А. Кирпича й І. Застроцького, численні мистецькі подарунки від приватних осіб.

Початок 1970-х рр. приніс великі втрати – відійшли у вічність проф. Володимир Шаян (1974 р.), Костянтин Стрижак (1976), що займався каталогуванням, а Голова Кураторії Бібліотеки й Музею проф. Р. Лісовський виїхав до Швейцарії (1976).

У 1977–1978 рр. серед звітів СУБу Бібліотека й Музей не згадуються, оскільки виникла криза в діяльності установи.

У квітні 1980 р. Рада СУБ на засіданні затвердила нове розпорядження, де Президія Кураторії стала одночасно Управою Бібліотеки й Музею. На той час каталогуванням і впорядкуванням періодики, що надходила до Бібліотеки, займалися Володимир Слезь, Дарка Солодуха, Леся Мельничук, Оля Личманенко.

У першій половині 80-х рр. Бібліотеку очолював Максим Бахмат (1982–1985). У 1983 р. Бібліотека збільшилася на 1 425 назв книжок і журналів. Надійшли книжки із спадщини проф. В. Щербаківського (169), д-ра А. Гураля (354), І. Матвіїшина (21). У вересні 1985 р. з Німеччини було отримано 36 скульптур відомого українського митця Григорія Крука з метою представлення їх у різних містах Великої Британії, закуплено художні картини, ікони [13].

У лютому 1986 р. Бібліотеку очолив Микола Матвіївський (одночасно виконуючий обов'язки секретаря Президії Кураторії). Він у 1986–1988 рр. склав списки дублікатів книжок, які пропонував різним Відділам СУБу, УВУ та Бібліотеці С. Петлюри в Парижі, розповсюджував поштові марки, вів листування.

1988 рік відзначився напруженою підготовкою до відзначення 1000-ліття Хрещення Русі-України, у якій активну участь брала й Бібліотека. З її колекції було позичено деяку кількість експонатів до виставки із цієї нагоди для міської ради Олдгаму, були визначені експонати до подібної виставки в Ковентрі, вартісні Євангелії Києво-Печерської лаври початку XVII і XVIII ст., а також Требник були надані на виставку книжок, що проходила в Бібліотеці Філії УКУ в Лондоні у вересні 1988 р. [14].

За ініціативи новообраного голови СУБу Любомира Мазура в 1989–1990 рр. почався загальний ремонт Центрального Дому СУБ, у тому числі й Бібліотеки.

У 1990 р. Дорота Шкроміда, яка стала адміністратором Бібліотеки, за дорученням Головної Управи СУБ, почала впорядковувати періодичні видання, виконувала замовлення щодо “Хрестоматії української релігійної літератури” збору матеріалу до “Енциклопедії української діаспори” (ЕУД). За її ініціативи були налагоджені контакти з інформаційним центром “Шляхи” у Києві, завдяки чому надходили газети й журнали з України [14].

У 1992 р., після здобуття Україною незалежності, збільшилася кількість відвідувачів Бібліотеки – представників різних товариств, установ й організацій, науковців, студентів. Найбільша кількість книжкових пожертв надійшла з приватної бібліотеки Л. Терлецького, Г. Дорожівського й ГУ ОБВУ. Закуплено було багато книжок, упорядковано альбоми, програми імпрез, реферати, доповіді, статті та ін. У великій кількості почали надходити періодичні видання з різних країн.

У рамках Положення між урядами України, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії про співробітництво в галузях освіти, науки й культури (від 1993 р.) була підписана угода про співпрацю Центрального Державного Архіву зарубіжної україніки (Київ) і Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка Союзу українців Великої Британії (Лондон), що передбачала наукове співробітництво на правах рівноправності й взаємовигідних умов, взаємний обмін виданнями та міжархівними довідниками [2].

На той час Бібліотека й Музей Шевченка стали місцем праці двох наукових груп з України, які прибули на стажування до Великої Британії (тематика – “Мартинівський скарб VI–VII ст. України” та підготовка бібліографічного покажчика “Українська преса у Великій Британії (1919–1996 рр.) представниками Дослідницького центру історії української преси з Києва (під керівництвом Наталії Сидоренко)”.

За даними річних звітів Бібліотеки 1995–2000 рр., робота здійснювалася над обліком і впорядкуванням протоколів СУБу (від початків його функціонування до 50-річчя заснування).

Заходами адміністратора п. Д. Шкроміди в 1998 р. було влаштовано дві імпрези для ширшого громадянства – прилюдна доповідь про Британську Бібліотеку, яку виголосила п. Ольга Керзюкта, і Шевченківські роковини за участю п. Віри Річ, перекладача поезії Т. Шевченка, і гостей з України [15].

Серед нових надходжень протягом 1999 р. було 35 дитячих книжок видавництва “А-ба-ба-гала-ма-га”, закуплених Бібліотекою ім. Т. Шевченка з України.

Від серпня 2001 р. до листопада 2002 р. Бібліотека розпочала новий етап у діяльності з упорядкування, реорганізації та осучаснення. Разом із СУБ було прийнято рішення привести Бібліотеку в порядок, модернізувати й зробити функціонуючою та досяжною для читачів, науковців і дослідників, сприяти тому, щоб установа набрала необхідний потенціал для презентації української спільноти в багатонаціональному Лондоні, одному з найбільших науково-культурних центрів Заходу, і надавала допомогу в культурній діяльності громади, проводила наукову роботу. Очолила установу з 2001 р. кур’єр-завідуюча Бібліотеки і Архіву імені Т. Шевченка доктор філософії Людмила Пекарська.

Було розібрано та систематизовано тисячі книжок, упорядковано й об’єднано на окремих відкритих полицях усі існуючі періодичні видання за азбучним порядком, виділено іншомовний відділ. Упорядковані об’єднані й окремо виділені такі тематичні розділи, як художня література еміграції, українська класична література, поезія, музика, театр, мистецтво, історія релігії, історія української еміграції Європи, Америки, Австралії, Канади, праці українських наукових центрів Заходу УВАН і НТШ у Нью-Йорку, УВУ, Інституту досліджень СРСР, українських Океанічного, Морського та Технічно-господарського інститутів у Мюнхені, УКУ в Римі, Українського наукового інституту у Варшаві й Університету в Празі, Українського історичного товариства та Канадського інституту українських студій, Канадської асоціації славістів, видання НТШ у Парижі й Мюнхені “Вісті із Сарселю” і праці інших українських наукових установ.

Бібліотека знову відчинила двері 15 листопада 2002 р. Серед присутніх гостей були члени української громади, кореспонденти української служби ББС, працівники відділу слов’янських і східно-європейських колекцій Британської бібліотеки, Національної бібліотеки Білорусії ім. Ф. Скорини в Лондоні, куратор української колекції Бібліотеки Школи слов’янських і східно-європейських досліджень Лондонського університету та інші. Вони із захопленням оглядали книжковий фонд, стародруки та нові надходження, ікони, скульптури Григорія Крука, літографії Олекси Грищенка картини відомих художників – Костянтина Трутовського, Івана Труша,

Софії Зарицької, Мирона Левицького, що знаходяться в колекції Бібліотеки. Це був початок її нового етапу.

Уперше, на початку 2007 р., зроблена "офіційна експедиція" за дорученням Ф. Курляка до цінної архівної спадщини українських британських організацій (ОБВу, СУБ, УВС, ОУЖ, СУМ), що були розпорошені і потребували відповідного упорядкування [18].

У 2008 р. велася робота до відзначення 60-х роковин Бібліотеки, зокрема готувалася виставка "Українська еміграція в світлинах". Ця нова рубрика супроводжувалася рідкісними світлинами з колекції Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка, у тому числі ніколи раніше не публікованих.

У 2009 р. у приміщенні Українського інституту (британської філії УКУ) відбулася презентація інтернет-проекту двомовної енциклопедії під назвою "Українці у Сполученому Королівстві" – спільне дітище Британського представництва американської редакції "Енциклопедії української діаспори" (ЕУД) і Союзу українців у Великій Британії (СУБ) [7].

Спільно з провідними науково-культурними установами Києва СУБ, Бібліотека узяли участь у створенні виставок до важливих дат в історії України, серед яких: "Гідний свого роду" (до 130-річчя від дня народження Павла Скоропадського) у Музеї історії Києва (2003); "Мета, омріяна віками" – до 85-ї річниці проголошення IV Універсалу УНР (спільно з Музеєм історії Києва); "Сторінки українського життя в старих поштівках" – до 12-ї річниці Незалежності України та Світового конгресу українців, що вперше проходив у столиці України; презентація книжки "Дорогами минулого" і виставка-акварель "Барви літа" Іванни Машак; "Голодомор 1932–33 мовою документів" – до 70-х роковин трагедії (спільно з Національним Музеєм історії України) (2006 р.); "Різдвяна колекція свічок" – авторські індивідуальні роботи; "До 190-річчя від дня народження Т. Шевченка"; "Мальовничий Київ" – фотовиставка Олександра Селянка; "The Kyiv Portfolio" – культурний центр "FORUM", Норич "Norwich"; "Світ українських поштових марок" з колекції Т. Федішина (1926–1974); ілюстративно-книжкова виставка "Україна" – літографії малюнків О. Кульчицької, одяг західних областей України, а також рідкісні старі й нові книжкові видання, присвячені Україні; виставка "Степан Бандера: документи свідчать", присвячена 100-річчю від дня народження та 50-м роковинам трагічної загибелі Степана Бандери (жовтень 2009 р.); "До 100-ліття від дня народження скульптора, графіка і портретиста Григорія Крука" – у Лондоні, Києві, Львові (2011).

Важливе місце в діяльності Бібліотеки займає інформаційний простір радіо, телебачення, зокрема, газета "Українська Думка", що постійно інформує про діяльність цієї установи.

Таким чином, упродовж другої половини ХХ ст. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні сформували значний за обсягом колекційний фонд, репрезентований книжками, унікальним рукописним фондом, стародруками, цінними та рідкісними виданнями, науковими дореволюційними збірниками, газетами, нотними виданнями, що різносторонньо відображають історичний шлях українського народу. Фонди Бібліотеки містять й експонати стародавніх і модерних українських ікон, картин, скульптур, предметів декоративно-прикладного мистецтва, архівних, картографічних і фотодокументів тощо.

Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка були щільно пов'язані з іменами видатних учених і митців, відомих державних і політичних діячів. Стараннями її керівництва підтримувалися постійні контакти з науковими установами США, Сполученого королівства Великої Британії, України, в т.ч. і стосовно упорядкування архівних документів різних періодів життя і діяльності української діаспори.

Основними напрямками діяльності Бібліотеки й Архіву ім. Т. Шевченка в Лондоні можна визначити наступні: комплектування книжкового фонду; упорядкування і каталогізація архіву (документи, періодика, листування); співпраця з державними і громадськими організаціями України, Великої Британії і США; збір і тематичне групування мистецької спадщини української діаспори (музейна експозиція); культурно-мистецькі заходи (зустрічі, презентації, вечори); популяризація діяльності архіву і бібліотеки медіазасобами (преса, радіо, телебачення); наукова та видавнича справа. Тематичні відділи бібліотеки формувалися впродовж всієї історії її функціонування і підтверджують пріоритети діяльності цієї потужної української культурної установи (історія, література, мистецтво, україніка, діаспора, бібліографія, енциклопедично-довідковий, шевченкознавство, франкознавство та ін.), її провідну роль у збереженні, популяризації, розвитку української культури у Великобританії.

Джерела та література:

1. Альманах 50-річчя ОБВУ (1949–1999). Культурно-освітня діяльність. – Лондон, 2003. – 160 с.
2. Бібліотека і Архів ім. Т. Шевченка: збереження історичної спадщини // Українська Думка. – 2010. – 14 серпня.
3. З життя української громади у Великій Британії. Звіт СУБу // Українська Думка. – 1952. – 20 березня.
4. З життя української громади у Великій Британії. Величне українське свято в Лондоні до 1000-річчя хрещення Руси-України // Українська Думка. – 1988. – Травень.
5. З життя української громади у Великій Британії. 75 роковини Голодомору в Лондоні // Українська Думка. – 2008. – 11 жовтня.
6. З життя української громади у Великій Британії. Звіт Бібліотеки і Архіву ім. Т. Шевченка // Українська Думка. – 2008. – 24 травня.
7. З життя української громади у Великій Британії. “Енциклопедія, що говорить про нас” // Українська Думка. – 2009. – 14 лютого.
8. З життя української громади у Великій Британії. М. Соогер. “Який ти красивий мій сивий старче...” репортаж з виставки // Українська Думка. – 2004. – 23-30 грудня.
9. Луців В. Архівні документи особового фонду В. Луціва (м. Надвірна, Івано-Франківська обл.).
10. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції 1919–1939 / С. Наріжний. – К.: Вид-во О. Теліги, 1999. – 272 с.
11. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 20-27 січня.
12. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 3-10 лютого.
13. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 3-10 березня.
14. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 31 березня – 7 квітня.
15. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 1-8 вересня.
16. Пекарська Л. Бібліотека й Архів ім. Т. Шевченка в Лондоні: до історії створення / Людмила Пекарська // Українська Думка. – 2005. – 15 вересня – 6 жовтня.
17. Пекарська Л. Українська бібліотека в Лондоні / Л. Пекарська // “Бібліотечний форум України”. – № 3 (13). – НВП “Ідея”. – Донецьк, 2006. – С. 41–43.
18. Пекарська Л. Ювілей, що не відбувся / Л. Пекарська // Українська Думка. – 2008. – 2 лютого.
19. Покальчук Ю. Українці у Великій Британії / Ю. Покальчук. – Львів; К., 1999. – 140 с.
20. Покальчук Ю. Перші організації українців Великобританії / Ю. Покальчук // Всесвіт. – 1996. – № 2. – С. 120–187.
21. Прес-служба НМПУ. Скарбниця історичної пам’яті // Українська Думка. – 2010. – 2 січня.
22. Семенченко О. Пам’ять про Голодомор у Вестмістері / О. Семенченко // Українська Думка. – 2008. – 6 грудня.
23. Щигельська Г. Інформаційно-видавнична та культурно-освітня діяльність Союзу українців у Великій Британії у боротьбі з радянським тоталітаризмом режиму у 40-х – 80-х роках ХХ століття / Г. Щигельська // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – Вип. IX – С. 171–181.